

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ**

***ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
ОЧИМА МОЛОДІ***

**МАТЕРІАЛИ
V Міжвузівської студентської
наукової конференції**

20 травня 2021 року

Харків 2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Прокопенко І. Ф. – радник ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Члени оргкомітету:

Радченко Л. П. – професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Сідельнікова І. В. – професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Соляр В. В. – завідувач кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

Мельникова О. В. – доцент кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, кандидат педагогічних наук, доцент

Зайцева П. О. – член Ради молодих учених ХНПУ імені Г.С.Сковороди, здобувач вищої освіти бакалаврського рівня 4 року навчання

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
(протокол №5 від 11 травня 2021 р.)*

Тенденції та перспективи розвитку економіки XXI століття очима молоді: матеріали V Міжвузівської студентської наукової конференції (20 травня 2021 р., м. Харків). – Харків: ХНПУ, 2021. – 173 с.

У збірці представлено матеріали V Міжвузівської студентської наукової конференції, присвяченої Дню науки. Дослідження учасників конференції розкривають актуальні проблеми економічної теорії та практики. Розглядаються питання формування сучасної національної економіки в умовах глобалізації, процеси інноваційного розвитку на мікро- та макрорівнях, аспекти оптимізації фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва, проблеми інституційно-правового забезпечення й управління розвитком підприємств, економічної освіти.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст публікацій несуть автори та їх наукові керівники.

Бурдика А. І., Пилипов С. А. НАЗРІЛІ АКЦЕНТИ ІНСТИТУЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	62
Андрусенко Л. Ю. ВПЛИВ КЛІМАТИЧНОЇ КРИЗИ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	69
Василюк С. О. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЇ ТА ЕКОНОМІКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	71
Пешенко К. Ю. АГРОПРОМИСЛОВА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	75
Желізняк А. С. РОЗВИТОК ІТ СФЕРИ В УКРАЇНІ І ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ.....	79
Олійник М. М. ІНФРАСТРУКТУРА АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	85
Хамашта Тоні Габі МІСЦЕ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКАХ УКРАЇНИ.....	90
Суміш К. П. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	94
Адаменко А. С. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ.....	101
Іванова К. Г. РОЛЬ І МІСЦЕ ТНК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	105
Секція 2 «ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ».....	110
Краснопольська А. Т. АКТИВНА ІННОВАЦІЙНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯК СТИМУЛ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	110
Сідова Д. Р. ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: ДОСВІД РОЗВИНЕНИХ КРАЇН.....	114
Михайленко М. Ю. БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ.....	117
Остапенко Л. О. ОСОБЛИВОСТІ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	121
Стренадко В. Р. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКУ ТА БАНКІВСЬКОГО ПРОДУКТУ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ ТА ОЦІНКА.....	125

Іванова Катерина Геннадіївна
ХНПУ імені Г.С. Сковороди
факультет початкового навчання, 2 курс, 21 група
Науковий керівник – к. п. н., доцент кафедри
суспільно-економічних дисциплін і географії Рядинська І.А.

РОЛЬ І МІСЦЕ ТНК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах глобалізації роль ТНК у розвитку світової економіки неухильно зростає. В умовах інтернаціоналізації світової економіки зростання впливу ТНК був пов'язаний зі збільшенням кількості транснаціональних корпорацій в умовах зростаючого ринку на хвилі зростання п'ятого технологічного укладу на межі ХХ-ХХІ століть. В умовах глобалізації світової економіки та уповільнення зростання ринку в умовах знижувальної хвилі економічної активності в 2010-і роки, зростання впливу ТНК на світову економіку обумовлений не зростанням числа транснаціональних корпорацій, а їх якісними змінами. Структурні зміни ТНК в умовах насиченого ринку незмінно пов'язані з пошуком нових перспективних напрямків і супроводжується активною міжнародною інвестиційною діяльністю транснаціональних корпорацій як центрів зосередження капіталу [3].

Дослідження виконуються з припущення, що обмеження ринкового зростання, зумовлені спадаючою хвилею економічної активності в світовій економіці в 2010-2021-і роки, призводять до необхідності пошуку інвестиційних механізмів досягнення взаємозв'язку між транснаціональними корпораціями за рахунок міжнародної інвестиційної діяльності.

Про роль ТНК у світовій економіці свідчать наступні показники. ТНК забезпечують понад 50% світового промислового виробництва, понад 70% світової торгівлі, більше 80% інновацій. У співвідношенні найбільших економік світу співвідношення державних економік і економік ТНК пропорція становить 48% на 52% на користь економік ТНК. Понад 80% материнських компаній і

близько 33% афільованих знаходяться на території промислово розвинених держав, у країнах, що розвиваються, – відповідно 19,5% і майже 50% [2].

З одного боку, ТНК виступають невід'ємною складовою національного відтворювального циклу, а з іншого - переходять через розвиток глобального процесу відтворення в міжнародні або багатонаціональні корпорації, що об'єднують продуктивні ресурси, незалежно від їх територіальної чи національної приналежності. Таким чином, фінансовий капітал в його конкретних організаційних формах народжується в рамках національної економіки, а потім виходить за її межі. Становлення світового господарства в умовах інтернаціоналізації виробничого циклу в рамках ТНК означає настання епохи, коли діяльність національних підприємств в самих різних куточках світу стає нерозривно пов'язаною між собою.

В межах цих корпорацій відбувається перерозподіл чималої частини ресурсів. Їх влада і вплив на інтеграційні процеси обумовлюється фіксацією контролю над такими стратегічно важливими сферами, як фінанси, робоча сила, технології, постачання сировини та компонентів, послуги і збут. Тобто, транснаціональні корпорації є головним суб'єктом в процесі глобалізації світової економіки [3].

В силу своєї транснаціональної структури ці корпорації можуть отримувати вигоду з міжнародних відмінностей в діловому циклі, економічній політиці, рівні податків і митних зборів, темпах інфляції, ставках заробітної плати, продуктивності, технічних стандартах, номенклатурі попиту тощо. Використовуючи сучасні системи планування та інформаційні комунікації багато хто з них змогли розробити і поширити на ряд країн, регіонів і навіть на весь світ досить ефективні конкурентні стратегії. Завдяки зазначеним і багатьом іншим обставинам міжнародні компанії придбали істотний вплив на систему міждержавних відносин, який неухильно зростає. А сучасні тенденції міжнародної діяльності ТНК в умовах глобалізації світової економіки, пов'язані з чотирма ключовими ринками: ринок робочої сили; ринок реальних активів, які є факторами виробництва, крім робочої сили; ринок кінцевої продукції

(товарів і послуг); ринок фінансових активів. Ці тенденції дозволяють перейти до дослідження проблем світової економіки в умовах глобалізації економічних відносин та пошуку потенційних шляхів їх вирішення з використанням механізмів міжнародної інвестиційної діяльності ТНК.

Транснаціональні компанії в більшості випадків вважають за краще утримувати в рамках материнських структур не лише найсуттєвіші виробничі потужності з виготовлення інноваційної продукції, яка визначає технологічний процес, але і випуск нової продукції і якомога більш тривалий збут своїх інновацій.

Спеціальна сфера міжнародного поділу праці на основі стратегічних відносин, укладених компаніями та розподілом високих витрат на дослідження також можуть служити інструментом у галузі поділу праці. В даний час, як частина глобальної стратегії ТНК, чинники робочої інтенсивності все частіше пов'язані. Відповідно до загального принципу, міжнародні компанії розміщуються у виробництві традиційних споживчих товарів у менш розвинених країнах, де може бути застосована технологія передових технологій для дешевої роботи, яка неодноразово збільшує їх прибуток. Виробництво, що вимагає економії масштабу, ТНК найчастіше розміщуються в країнах з середнім рівнем розвитку, а для міжнародної інтеграції необхідні такі структури. Наукові сектори зосереджені в основному в промислово розвинених країнах, але їхні місця також змінюються.

Однак така схема розміщення виробництв ТНК не є абсолютною, оскільки в реальності, під дією сильного суперництва цей процес багато в чому є випадковим. Тому часто є різке припинення виробництва в одній країні та створення нового та більш ефективного бізнесу у іншому місці. Часто конкуренти починають виробляти той самий товар, але становлять іншу ціну тієї ж продукції, трохи змінюючи технологію [2]. Зокрема, зростання конкуренції в багатьох сферах підштовхує компанії шукати нові шляхи підвищення своєї конкурентоспроможності. Деякі з можливостей полягають в розширенні діяльності в швидкозростаючих країнах з ринками, що формуються

в інтересах нарощування обсягу продажів, а також в раціоналізації виробництва, з метою використовувати ефект масштабу і зменшення виробничих витрат. Підвищення цін на сировинні товари служать додатковим стимулом для розміщення прямих іноземних інвестицій в тих країнах, які багаті такими природними ресурсами, як нафта і корисні копалини.

Інтенсивне збільшення прямих іноземних інвестицій в деякі розвинені країни також пов'язано з активізацією транскордонних поглинань [1]. За умови продовження економічного зростання перспективи подальшого збільшення глобальних потоків ПІІ високі. Причому приріст в основному доводиться на компанії розвинених країн, майже половина всіх вихідних ПІІ походять з трьох джерел: Сполучених Штатів, Сполученого Королівства та Люксембургу. Їх загальна власність становить приблизно 33% від загального накопиченого обсягу прямих іноземних інвестицій в світі. В даний час близько 30% продукції світової економіки виробляється ТНК і їх філіями. Третина світової торгівлі припадає на угоди між базовими компаніями та їх зарубіжними філіями, а ще третина - на торгівлю між компаніями, що входять в транснаціональні стратегічні союзи.

Таким чином, роль транснаціональних корпорацій як організації, яка бере участь у виробництві, поширенні та обмін ресурсам у системі глобалізації ринку, полягає у здійсненні спостережних операцій: потік фінансового капіталу, матеріальних ресурсів та технологій з одного боку до інших; включення приймаючої країни з глобальною економікою та міжнародним розподілом праці; формування спільної споживчої поведінки для мешканців усіх країн; інтенсифікація потенціалу знаходження діалогу та механізмів співробітництва завдяки зростанню взаємозалежності учасників.

Отже, ТНК своїми діями щодо розвитку і виходу на нові ринки вносять свій внесок в процеси інвестування в світовій економіці. Незважаючи на різні кризи та ризики, глобалізація залишатиметься головною тенденцією у розвитку всіх підсистем суспільства. Рівень участі у цьому процесі дозволяє сказати, що взаємодія між учасниками лише збільшиться. Міжнародні процеси показують,

що діяльність ТНК безпосередньо впливає не тільки на економічний розвиток країн, де розташовані їхні дочірні компанії, але також на окремі області світової економіки.

Список використаних джерел:

1. Гайдуцький І.П. Регулювання прямих іноземних інвестицій в країнах СНД в умовах економічної трансформації: авто- реферат дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / І.П. Гайдуцький; КНУТШ. – К., 2011. – 16 с. 2. Карпенко В.Г. Фінансові механізми транснаціональних корпорацій у системі сучасної світової економіки// Карпенко В.Г / Наукові праці НДФІ – 2009. №1(46) – С.42 3. Сорока І.Б. Транснаціональні корпорації та їхня роль у процесі активізації міжнародної інтеграції/ І.Б. Сорока //Актуальні проблеми економіки.- 9.- 2009.-С. 35-41